

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Kül-monostortcza 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Opellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Hassenstein és Voglerál (Wollzeile 9. sz.).

Nyitlertéri cikkek sora után 20 kr. előleg behűldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.

Előfizetési ár: egész évre 12 frt, félre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Deák Ferencz beszéde

(a képviselőház márczius 28-án tartott ülésében.)

Azon fontos kérdések, melyek felett jelenleg tanácsunk, valószínűleg elhatározó befolyással lesznek hazánk jövőjére. Vitaközásaink tehát rövidke nem lehetnek.

Nem új előttünk e kérdések lényege. Közel két éve már, hogy az alapszemlék szóba hozattak. Hónapok óta közkezen forog a 15-ös bizottság javaslata, s hat hete már, hogy a 65-ös bizottság bevégezte nyilvános tanácskozásait.

Időnk is volt tehát, de valóban okunk is volt arra, hogy a munkálatot egészben és minden részében higgadtan megfontoljuk.

Megfontoltam én is a kérdéseket minden oldalról, számot vetettem magammal mindazon aggodalmakra nézve, melyek egyik vagy másik részről felmerültek, s azon következtetésekre nézve, melyek e kérdéseknek egyik vagy másik módon leendő eldöntéséből származhatnak. E megfontolásnak eredménye lett azon meggyőződés, hogy a 65-ös bizottság többségének javaslata a fennforgó nehéz kérdések békés kiegyenlítésének oly módját foglalja magában, mely helyzetünkben, s a jelen viszonyok között leginkább célszerű, és valószínűleg kiható is. (Élénk helyeslés a középén.)

Nem azért szólalok fel, mintha számítanék arra, hogy előadásom e ház tagjainak nézetét más irányba vezetend, mert tudom, hogy neki komoly megfontolás után már elhatározta véleményét, s követni fogja saját meggyőződését és lelkeinek belső sugallatát. Fel-szólok mégis, hogy elmondjam a t. ház előtt, s elmondjam az ország előtt azon okokat, melyek véleményemet elhatározták. (Halljuk! Halljuk!)

Nagy részben olyanokat fogok talán mondani, miket én is, más is, e házban felhoztunk. De mégis elmondom azokat, mert okaim láncolatához tartoznak, és meggyőződés alapjául szolgálnak. (Halljuk!) Magyarország közjogának történelmében legfontosabb korszakot képez azon átalakulás, mely 1847-ben történt, mert e nélkül a kornak igényei s a fejlődő eszmék hatalma rég elsöprötték volna alkotmányunkat. (Középén: Ugy van!)

Ha akkor az országgyűlés, ragaszkodva ősi aristocraticus intézményeinkhez, szabadabb nem teszi a népet és a földet, nem osztózik a néppel jogokban és terhekben, ha szélesebb alapra nem fekteti az alkotmányt, a reánk következett nehéz évek súlyát el nem bírtuk volna s összerokadtunk volna a szenvedések alatt, a nélkül, hogy a mivelt világ számalma és részvéte kisérné végsűlyedésünket. (Helyeslés a középén.) Ezen átalakulást össze fogja kötni a történelem azon férfunak nevével, ki azt 48-ban megindította s emyedetlen erűlyvel keresztűlyítte. (Eljenzés.) Dacára a bekövetkezett szerencsétlen eseményeknek, művének ezen része fennmaradt, és fenn fog maradni, míg nemzetünk ői és országunk áll, s ahhoz a nemzet emléke és hálája lesz mindig csatolva. (Eljenzés.)

De az 1847-ki törvények ezen átalakulást be nem végezheték, csak az alap volt letéve, s a további fejlődés a legközelebbi országgyűlés feladata lett volna. Maguk azon országgyűlés rendei tudták és érezték azt, midőn első feliratuk után néhány nappal, márczius 18-án egy ünnepélyes nyilatkozatban azt jelentették ki, hogy: „A jelen országgyűlést nem tartják hivatva lenni arra, hogy mindazon törvényeknek részletes kidolgozásába és megállapításába eszkezdjék, melyek a nemzet boldogságának felvirágzására általában szükségesek, sőt úgy vannak meggyőződve, hogy törvény által meghatározván az alapokat, melyeken a képviselői rendszer szerint néhány hónap alatt Pesten tartandó országgyűlés alakíttassék: mindazon törvényeknek alkotása, melyek az ország belbékéjének s a nemzet szabadságának biztosítása végett rögtön intézkedést nem kívánnak, az ezen Pesten tartandó nemzeti gyűlésre halasztassék.”

Mutatja említtett törvényeink szövege is, hogy azok egy része ideiglenes, nagy része részletebb kifejésre vár, s hogy sok viszonyok, melyek azokban csak említtetnek, szabatosan nincsenek meghatározva. Ezek közé tartozik kétségtelenül azon viszony is, melyben ő Felsege többi országai irányában állunk.

A 48-diki pesti országgyűlés szivesen folytatta volna az elkezdett munkát, és tovább fejlesztette volna a megkezdett átalakulást. De elleneink fegyverrel támadták meg ezen kezdetet, s nekünk a szükséges fejtés helyett védenünk kellett a meglevőt. A munka fenakadt, és éppen azok vetették szeműnkre, hogy ama törvényeink hiányosak, kik ezen hiányoknak czélba vett pótlásában fegyverrel gátoltak bennünket. (Élénk tetszés.)

A küzdelem szerencsétlen véget ért. Alkotmányunk felfüggesztetett, s mi számos évekig az ab-

sólut hatalom sulya alatt szenvedtünk, melynek fo-dalmat fenntarthatásának biztosságára vonatkozó aggo-dalmait szintessük meg, és terjesztünk elő célszerű javaslatot a pragmatika sanctio értelmében köztünk és ő Felsege többi országai közt létező közösűgyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve.

Valamint az 1861-diki országgyűlésnek feladata volt: kifejtetni az ország jogait, bebizonyítani ügyűnk igazságát, úgy a jelen országgyűlésnek feladata: sikert szerezni az igaz ügynek az által, hogy megmutassa, miként alkotmányunk visszaállítását a birodalom fennállásával is összhangzásba hozható; szóval: feladata megszüntetni a fejedelem aggodalmait, s ez által az alkotmány visszaállítását békés uton lehetővé tenni. (Ugy van! a középén.)

Országgyűlésünk e feladatát teljesen felfogta, és egy 67 tagból álló választmányt küldött ki a kívánt javaslat elkészítésére. Mi, kik e bizottságnak tagjai valánk, teljesítettük megbízásunkat. A pragmatika sanctioiból indultunk ki, mert azt tekintettük legbiztosabb, sőt egyetlen jogalpnak a közös viszonyok meghatározására.

E javaslatunk a t. ház előtt fekszik. Nem állítjuk mi, kik — mint a bizottság többsége — azt készítettük, hogy műűnk tökéletes. Tudjuk, hogy annak hiányai vannak; de célszerűbbet, mely helyzetűnkben gyakorlatilag is kivihető lett volna, készíteni nem tudtunk. (Ugy van! Helyeslés a középén.)

Több ellenvetések és aggodalmak merűltek fel vitaközásaink folytán a javaslat lényeges pontjai ellen. Méltánylom minden honfinak aggodalmát, ki az ország sorsát elhatározó fontos ügyekben a tárgynak másik oldalát is megvizsgálva, nehézségeket keres és talál, s azokat a törvényhozás terén figyelmeztetésűl előadja. Hiszen ez is teljesítése a hazai kötelességnek, és igen természetes, hogy a feltett kíneselek megőrzése sok óvatosságot igényel. De engedje meg a t. ház, hogy ezen ellenvetések és aggodalmak lényegesebb részére megtehessem én is ellenészrevételeimet. (Élénk felkiáltások: Halljuk!)

Azt mondják némelyek: a pragmatika sanctio köztünk és ő Felsegének többi országait közt csak personal uniót hozott létre, és ez nem terjed ki egyébre, mint egyedűl a trónöröklés megállapítására: közösűgyek tehát nem is léteznek.

Igen is, personal unio az, melyet a pragmatika sanctio létre hozott, de a trónöröklésen kívül még az is benne foglaltatik ezen ünnepélyes alapszerződésben, hogy mind Magyarország és az ahoz kapcsolt részek és országok, mind ő Felsegének többi országai és tartományai ugyanazon közös uralkodó által feloszthatlanul és elválaszthatlanul együtt bírtoklandók. Midőn az ország ezen elvet kimondotta, magára vállalta egyszersmind azon kötelezettséget, hogy ezen feloszthatlanul és elválaszthatlanul bírtoklás fenn is fogja tartani, különben ezen elvnek kimondása csak üres szó lett volna. A feloszthatatlanság és elválaszthatatlanság fenntartása pedig magában foglalja annak, ha megtámadtatik, fegyveres megvédését is. A pragmatika sanctio tehát, midőn a trónörökléshez kötvé az elválaszthatatlanság és feloszthatatlanság elvét, ezt kimondotta, kimondotta egyszersmind a védelmi kötelezettséget. Nevezze bárki, ha tetszik, ezen kötelezettséget nem personal, hanem real unioinak: én azt a personal uniohoz kötöttem és most kifejtett fel-tétel egyenes következtésnek tartom. De bárminek nevezűk azt, annyi mindenesetre igaz, hogy az határozottan ki van mondva a pragmatika sanctioiban. (Ugy van! Helyeslés a jobb oldalon.)

Egyébiránt az 1848-iki III. törvénycikkek 13-ik szakasza is világosan elismeri, hogy köztünk és ő Felsegének többi országai közt csakugyan létez-nek közös viszonyok; azt pedig senki — úgy hiszem — állítani nem fogja, hogy az ott említtett közös viszonyok egyedűl a trónöröklésre vonatkoznak. Hiszen az említtett törvény a fejedelem személye mel-letti miniszterre bizza, hogy ezen viszonyokra nézve Magyarorságot képviselje, a trónöröklés pedig rég elhatározott dolog, az kérdés alá nem is jöhet, az szakadatlan folyamatában semmi képviselőlet nem tett szükségessé. (Helyeslés a középén.)

Egyébiránt maga az 1847-ki országgyűlés is így fogta fel a pragmatika sanctio értelmét. Ugyanis azon feliratában, mely az 1848-ki törvényeknek alap-jául szolgált, a márcz. 14-iki feliratban, azt mondták az ország rendei: „A legujabb időkben kifejlett ese-mények mulasztathatlan kötelességűl teszik figyelműnket azokra fordítani, miket Felseged uralkodó háza iránti hűségűnk, az összes birodalom iránti tör-vényes viszonyaink, és hazánk iránti kötelességűnk megkíván.” És ugyanazon felirat folytában ismét azt mondják: „E tekintetben lehetetlen aggodalommal nem tapasztalunk a nyugalom bomladoszásának azon jeleit, melyek a pragmatika sanctioal fogva velűnk egye-sűlt birodalom némely részeiben mutatkoznak.” Ime ezen felirat is az összes birodalomról, és ezen biro-

dalom fenntarthatásának biztosságára vonatkozó aggo-dalmait szintessük meg, és terjesztünk elő célszerű javaslatot a pragmatika sanctio értelmében köztünk és ő Felsege többi országai közt létező közösűgyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve.

Valamint az 1861-diki országgyűlésnek feladata volt: kifejtetni az ország jogait, bebizonyítani ügyűnk igazságát, úgy a jelen országgyűlésnek feladata: sikert szerezni az igaz ügynek az által, hogy megmutassa, miként alkotmányunk visszaállítását a birodalom fennállásával is összhangzásba hozható; szóval: feladata megszüntetni a fejedelem aggodalmait, s ez által az alkotmány visszaállítását békés uton lehetővé tenni. (Ugy van! a középén.)

Országgyűlésünk e feladatát teljesen felfogta, és egy 67 tagból álló választmányt küldött ki a kívánt javaslat elkészítésére. Mi, kik e bizottságnak tagjai valánk, teljesítettük megbízásunkat. A pragmatika sanctioiból indultunk ki, mert azt tekintettük legbiztosabb, sőt egyetlen jogalpnak a közös viszonyok meghatározására.

Országgyűlésünk e feladatát teljesen felfogta, és egy 67 tagból álló választmányt küldött ki a kívánt javaslat elkészítésére. Mi, kik e bizottságnak tagjai valánk, teljesítettük megbízásunkat. A pragmatika sanctioiból indultunk ki, mert azt tekintettük legbiztosabb, sőt egyetlen jogalpnak a közös viszonyok meghatározására.

E javaslatunk a t. ház előtt fekszik. Nem állítjuk mi, kik — mint a bizottság többsége — azt készítettük, hogy műűnk tökéletes. Tudjuk, hogy annak hiányai vannak; de célszerűbbet, mely helyzetűnkben gyakorlatilag is kivihető lett volna, készíteni nem tudtunk. (Ugy van! Helyeslés a középén.)

Több ellenvetések és aggodalmak merűltek fel vitaközásaink folytán a javaslat lényeges pontjai ellen. Méltánylom minden honfinak aggodalmát, ki az ország sorsát elhatározó fontos ügyekben a tárgynak másik oldalát is megvizsgálva, nehézségeket keres és talál, s azokat a törvényhozás terén figyelmeztetésűl előadja. Hiszen ez is teljesítése a hazai kötelességnek, és igen természetes, hogy a feltett kíneselek megőrzése sok óvatosságot igényel. De engedje meg a t. ház, hogy ezen ellenvetések és aggodalmak lényegesebb részére megtehessem én is ellenészrevételeimet. (Élénk felkiáltások: Halljuk!)

Azt mondják némelyek: a pragmatika sanctio köztünk és ő Felsegének többi országait közt csak personal uniót hozott létre, és ez nem terjed ki egyébre, mint egyedűl a trónöröklés megállapítására: közösűgyek tehát nem is léteznek.

Igen is, personal unio az, melyet a pragmatika sanctio létre hozott, de a trónöröklésen kívül még az is benne foglaltatik ezen ünnepélyes alapszerződésben, hogy mind Magyarország és az ahoz kapcsolt részek és országok, mind ő Felsegének többi országai és tartományai ugyanazon közös uralkodó által feloszthatlanul és elválaszthatlanul együtt bírtoklandók. Midőn az ország ezen elvet kimondotta, magára vállalta egyszersmind azon kötelezettséget, hogy ezen feloszthatlanul és elválaszthatlanul bírtoklás fenn is fogja tartani, különben ezen elvnek kimondása csak üres szó lett volna. A feloszthatatlanság és elválaszthatatlanság fenntartása pedig magában foglalja annak, ha megtámadtatik, fegyveres megvédését is. A pragmatika sanctio tehát, midőn a trónörökléshez kötvé az elválaszthatatlanság és feloszthatatlanság elvét, ezt kimondotta, kimondotta egyszersmind a védelmi kötelezettséget. Nevezze bárki, ha tetszik, ezen kötelezettséget nem personal, hanem real unioinak: én azt a personal uniohoz kötöttem és most kifejtett fel-tétel egyenes következtésnek tartom. De bárminek nevezűk azt, annyi mindenesetre igaz, hogy az határozottan ki van mondva a pragmatika sanctioiban. (Ugy van! Helyeslés a jobb oldalon.)

Egyébiránt az 1848-iki III. törvénycikkek 13-ik szakasza is világosan elismeri, hogy köztünk és ő Felsegének többi országai közt csakugyan létez-nek közös viszonyok; azt pedig senki — úgy hiszem — állítani nem fogja, hogy az ott említtett közös viszonyok egyedűl a trónöröklésre vonatkoznak. Hiszen az említtett törvény a fejedelem személye mel-letti miniszterre bizza, hogy ezen viszonyokra nézve Magyarorságot képviselje, a trónöröklés pedig rég elhatározott dolog, az kérdés alá nem is jöhet, az szakadatlan folyamatában semmi képviselőlet nem tett szükségessé. (Helyeslés a középén.)

Egyébiránt maga az 1847-ki országgyűlés is így fogta fel a pragmatika sanctio értelmét. Ugyanis azon feliratában, mely az 1848-ki törvényeknek alap-jául szolgált, a márcz. 14-iki feliratban, azt mondták az ország rendei: „A legujabb időkben kifejlett ese-mények mulasztathatlan kötelességűl teszik figyelműnket azokra fordítani, miket Felseged uralkodó háza iránti hűségűnk, az összes birodalom iránti tör-vényes viszonyaink, és hazánk iránti kötelességűnk megkíván.” És ugyanazon felirat folytában ismét azt mondják: „E tekintetben lehetetlen aggodalommal nem tapasztalunk a nyugalom bomladoszásának azon jeleit, melyek a pragmatika sanctioal fogva velűnk egye-sűlt birodalom némely részeiben mutatkoznak.” Ime ezen felirat is az összes birodalomról, és ezen biro-

dalom fenntarthatásának biztosságára vonatkozó aggo-dalmait szintessük meg, és terjesztünk elő célszerű javaslatot a pragmatika sanctio értelmében köztünk és ő Felsege többi országai közt létező közösűgyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve.

dalom fenntarthatásának biztosságára vonatkozó aggo-dalmait szintessük meg, és terjesztünk elő célszerű javaslatot a pragmatika sanctio értelmében köztünk és ő Felsege többi országai közt létező közösűgyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve.

Valamint az 1861-diki országgyűlésnek feladata volt: kifejtetni az ország jogait, bebizonyítani ügyűnk igazságát, úgy a jelen országgyűlésnek feladata: sikert szerezni az igaz ügynek az által, hogy megmutassa, miként alkotmányunk visszaállítását a birodalom fennállásával is összhangzásba hozható; szóval: feladata megszüntetni a fejedelem aggodalmait, s ez által az alkotmány visszaállítását békés uton lehetővé tenni. (Ugy van! a középén.)

Országgyűlésünk e feladatát teljesen felfogta, és egy 67 tagból álló választmányt küldött ki a kívánt javaslat elkészítésére. Mi, kik e bizottságnak tagjai valánk, teljesítettük megbízásunkat. A pragmatika sanctioiból indultunk ki, mert azt tekintettük legbiztosabb, sőt egyetlen jogalpnak a közös viszonyok meghatározására.

E javaslatunk a t. ház előtt fekszik. Nem állítjuk mi, kik — mint a bizottság többsége — azt készítettük, hogy műűnk tökéletes. Tudjuk, hogy annak hiányai vannak; de célszerűbbet, mely helyzetűnkben gyakorlatilag is kivihető lett volna, készíteni nem tudtunk. (Ugy van! Helyeslés a középén.)

Több ellenvetések és aggodalmak merűltek fel vitaközásaink folytán a javaslat lényeges pontjai ellen. Méltánylom minden honfinak aggodalmát, ki az ország sorsát elhatározó fontos ügyekben a tárgynak másik oldalát is megvizsgálva, nehézségeket keres és talál, s azokat a törvényhozás terén figyelmeztetésűl előadja. Hiszen ez is teljesítése a hazai kötelességnek, és igen természetes, hogy a feltett kíneselek megőrzése sok óvatosságot igényel. De engedje meg a t. ház, hogy ezen ellenvetések és aggodalmak lényegesebb részére megtehessem én is ellenészrevételeimet. (Élénk felkiáltások: Halljuk!)

Azt mondják némelyek: a pragmatika sanctio köztünk és ő Felsegének többi országait közt csak personal uniót hozott létre, és ez nem terjed ki egyébre, mint egyedűl a trónöröklés megállapítására: közösűgyek tehát nem is léteznek.

Igen is, personal unio az, melyet a pragmatika sanctio létre hozott, de a trónöröklésen kívül még az is benne foglaltatik ezen ünnepélyes alapszerződésben, hogy mind Magyarország és az ahoz kapcsolt részek és országok, mind ő Felsegének többi országai és tartományai ugyanazon közös uralkodó által feloszthatlanul és elválaszthatlanul együtt bírtoklandók. Midőn az ország ezen elvet kimondotta, magára vállalta egyszersmind azon kötelezettséget, hogy ezen feloszthatlanul és elválaszthatlanul bírtoklás fenn is fogja tartani, különben ezen elvnek kimondása csak üres szó lett volna. A feloszthatatlanság és elválaszthatatlanság fenntartása pedig magában foglalja annak, ha megtámadtatik, fegyveres megvédését is. A pragmatika sanctio tehát, midőn a trónörökléshez kötvé az elválaszthatatlanság és feloszthatatlanság elvét, ezt kimondotta, kimondotta egyszersmind a védelmi kötelezettséget. Nevezze bárki, ha tetszik, ezen kötelezettséget nem personal, hanem real unioinak: én azt a personal uniohoz kötöttem és most kifejtett fel-tétel egyenes következtésnek tartom. De bárminek nevezűk azt, annyi mindenesetre igaz, hogy az határozottan ki van mondva a pragmatika sanctioiban. (Ugy van! Helyeslés a jobb oldalon.)

Egyébiránt az 1848-iki III. törvénycikkek 13-ik szakasza is világosan elismeri, hogy köztünk és ő Felsegének többi országai közt csakugyan létez-nek közös viszonyok; azt pedig senki — úgy hiszem — állítani nem fogja, hogy az ott említtett közös viszonyok egyedűl a trónöröklésre vonatkoznak. Hiszen az említtett törvény a fejedelem személye mel-letti miniszterre bizza, hogy ezen viszonyokra nézve Magyarorságot képviselje, a trónöröklés pedig rég elhatározott dolog, az kérdés alá nem is jöhet, az szakadatlan folyamatában semmi képviselőlet nem tett szükségessé. (Helyeslés a középén.)

Egyébiránt maga az 1847-ki országgyűlés is így fogta fel a pragmatika sanctio értelmét. Ugyanis azon feliratában, mely az 1848-ki törvényeknek alap-jául szolgált, a márcz. 14-iki feliratban, azt mondták az ország rendei: „A legujabb időkben kifejlett ese-mények mulasztathatlan kötelességűl teszik figyelműnket azokra fordítani, miket Felseged uralkodó háza iránti hűségűnk, az összes birodalom iránti tör-vényes viszonyaink, és hazánk iránti kötelességűnk megkíván.” És ugyanazon felirat folytában ismét azt mondják: „E tekintetben lehetetlen aggodalommal nem tapasztalunk a nyugalom bomladoszásának azon jeleit, melyek a pragmatika sanctioal fogva velűnk egye-sűlt birodalom némely részeiben mutatkoznak.” Ime ezen felirat is az összes birodalomról, és ezen biro-

dalom fenntarthatásának biztosságára vonatkozó aggo-dalmait szintessük meg, és terjesztünk elő célszerű javaslatot a pragmatika sanctio értelmében köztünk és ő Felsege többi országai közt létező közösűgyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve.

Valamint az 1861-diki országgyűlésnek feladata volt: kifejtetni az ország jogait, bebizonyítani ügyűnk igazságát, úgy a jelen országgyűlésnek feladata: sikert szerezni az igaz ügynek az által, hogy megmutassa, miként alkotmányunk visszaállítását a birodalom fennállásával is összhangzásba hozható; szóval: feladata megszüntetni a fejedelem aggodalmait, s ez által az alkotmány visszaállítását békés uton lehetővé tenni. (Ugy van! a középén.)

Országgyűlésünk e feladatát teljesen felfogta, és egy 67 tagból álló választmányt küldött ki a kívánt javaslat elkészítésére. Mi, kik e bizottságnak tagjai valánk, teljesítettük megbízásunkat. A pragmatika sanctioiból indultunk ki, mert azt tekintettük legbiztosabb, sőt egyetlen jogalpnak a közös viszonyok meghatározására.

lem-adásra kötelezettek hiszi, s ez értelmezésben az egész országgyűlés megnyugodott. Az 1848-dik évi pesti országgyűlés 15-dik ülésében Battyány Lajos gróf szavait Eötvös József báró miniszter idézte. Ugyanazon ülésben Kossuth Lajos miniszter felolvasta a miniszteri tanács jegyzőkönyvének azon pontját, melyben a minisztérium kijelenti, hogy „a pragmat. sanctioból Magyarországra háramló azon kötelezettséget, miszerint ő Felségét kül megtámadás ellen védeni tartozik, kétségbe vonni nem akarja. Hasonlóan azon ülésben Kossuth Lajos azt is kijelenté, hogy a minisztérium összesen és egyenként állását kész ahhoz hozzákötöni, hogy „az országban rendes hadseregnek azon része, mely az országban rendnek, békének és a nemzet jogainak, szabadságának védelmére nem szükséges, ő Felségének kül megtámadása ellen dispositiójára bocsáttassék a pragmat. sanctio értelmében.“ A pragmat. sanctio ezen magyarázatát a háznak nagy többsége hasonlóan helybenhagyta, noha azon háború, mely akkor folyt, Magyarországnak pólarisanak nem tartatott, és sokak rokonszenve inkább a szabadságot kizáró elszakítás felé hajlott.

Tévedt tehát Madarász József képviselő úr, midőn multkor beszédében azt mondá, hogy a védkötelezettség eszméjét először én általam hallotta felemlíteni 1866. febr. 22-dikén, és láthatja, hogy nem én emeltem ezt fel először. (Élénk tetszés.) Lehet, hogy mivel ő a 47—48-ki országgyűlésen jelen nem volt, azt, mi ott történt, nem tudta, de jelen volt a 48-ki pesti országgyűlésen, midőn b. Eötvös József gróf Battyányi Lajos említt szavait idézte, jelen volt Kossuth Lajos említt előadásainál, részt vett azon napon is a következő napokon is a tanácskozásokban; tudhatta tehát, hogy nem én voltam az első, ki ezen régen ismert dolgot megemlíttém. Azonban én ezt tévedésnek, vagy megfélekedzésnek tekintem. (Élénk derűtség.)

Némelyek nem tagadják ugyan a védelmi kötelezettséget, de kétségbe vonják a védelem közösségének elvét.

Őseink, midőn a sanctio pragmaticában kimondott feloszthatlan és elváhatlan birtoklás elvének kimondásával kötelezve lőnek annak megtartására és megvédésére, jól tudták, hogy a védelemnek olyanak kell lenni, mely célra vezessen; pedig csak az együttes erővel közös védelem lehetett sikeres az állandó rendes katonaság felállítására óta minden időben. A különvált seregeknek külön működése pedig zsidbasztó lett volna a szükséges védelem hatására.

Tekintsük bár a folytonosan fennállott gyakorlatot: minden ellenség ellen, mely ő Felsége birodalmát megtámadta, a rendes magyar katonaság közösen és együtt harcolt ő Felsége többi seregeivel, ugyanazon vezérelt alatt állott és elkülönözve nem működött. Hajdan magyarországi védelem ereje képp a banderialis és insurrectionalis seregek képeztek, és akkor a nádor vala törvényeink szerint a magyar hadak főkapitánya. De 1715-ben a 8. t.-cikkben kimondották az ország rendei, hogy „miután a nemek és mindazok, kiket a törvény ezen nevezet alatt ért, az ország védelmére katonáskodni, következő személyesen felkelni — insurgere — illetőleg banderiumaikat előállítani kötelesek, ő Felsége, valamikor szükségesnek tartja ezt, a törvények értelmében jövedőre is megkivánhatja és követelheti. De mivel egyedül ezáltal az országot elegendőleg megvédeni nem lehetne, benszületékből és külsőkből álló erősebb rendezett katonaság lesz minden eshetőségre tartandó“ stb. Az állandó rendes sereget nem rendelte a törvény a nádor vezérlete alá, sőt ugyanazon országgyűlésen elhatározatott a 21. t.-cikkben, hogy „A midőn az említt 8. t.-cikknek és más törvényeknek értelmében az országnak insurgálni kell, azon esetben a nádor marad jövedőben is az ország főkapitánya.“ Tehát csak az insurrectionának maradt főkapitánya s nem az egész magyar seregnek. E különbötetés is mutatja, hogy a rendes magyar katonaság ő Felsége többi seregeivel együtt s közösen teljesítette mindenkor a védelmi kötelezettséget. (Tetszés a középén.)

És ha ezt már akkor szükségesnek tartották őseink, mennyivel szükségesebb ez jelenben, midőn a hadvezetés újabb módja s a hadtudományok fejlődése nagy erők gyors összpontosítását s egységes működését igényli, s a régi modoru rendszert egyáltalában lehetetlenné teszi! Hajdan, ha két hatalmasság hadat izent egymásnak, hónapok multak el, míg seregeiket a harcztérre vezették: akkor még országgyűléseket is lehetett tartani a háboru megizenése és megkezdése között. Most oly harcztérre seregek kell mindig készen állani, a mely együtt és közösen működhetnek, mert még időnk sem volna a háboru fölött tanácskozni, már annak vége s talán szerencsétlen vége is lehetne. Mutatták a közelebb lefolyt események, hogy alig volt néhány hét szükséges egy nagyszerű háboru befejezésére. (Ugy van, helyes! a középén.) Meggyőződésünk tehát az, hogy a közös és viszonyos védelem oly kötelezettség Magyarországra nézve is, mely egyenesen a pragmat. sanctioból foly, melyet az ország soha kétségbe nem vont, melynek hí teljesítését soha meg nem tagadta. Ha kötelesek vagyunk fenntartani és megvédeni az elváhatlan birtoklás elvét, kétségtelenül tartozunk a védelemnek oly módjáról is gondoskodni, mely czélszerű legyen, különben a sanctio pragmaticának ezen feltételét magunk játszanók ki. (Élénk helyeslés a középén.)

Megütözték némelyek azon, hogy javaslatunk 11-dik szakaszában a magyar hadsereg, mint az egész hadsereg kiegészítő része említtetik, és azt állítják,

hogy miután ez még eddig a törvényben világosan kimondva nem volt, e kifejezés az ország jogait csorbítja. De hiszen az említt 11-dik szakasz ő Felségének azon alkotmányos fejedelmi jogairól szól, melyek a hadseregnek egységes vezérletre, vezényeltetésre és belsejére vonatkoznak, és e jogokat a kisebbség külön véleménye sem vonja kétségbe. Mind a magyar katonaság, mind pedig ő Felségének egyéb seregei összevéve képezik azon fegyveres erőt, melynek feladata megvédeni minket úgy, mint a többi tartományokat. E hadsereg mindig közösen és együtt működött a birodalom védelmében, és kérdem: nem része-e a magyar sereg is ezen fegyveres erő összegének? — Én ezen eszmében és ezen szakvokban az ország jogainak csorbítását nem találom. Egyébiránt az eszme, mely e szakvokban fekszik, nem is új törvényeinkben és nem is példátlan, hogy a törvényhozás, midőn az egész cs. kir. hadseregről szólott, abba a magyar katonaságot is belefoglalta. Különösen 1796-ban a II. t.-cikkben „2,400,000 mérő rozset ajánlott az országgyűlés a 340,000-ból álló császári királyi hadsereg tartására;“ és e 340,000-ban a magyar katonaság is belefoglaltatott, mert ez volt akkor a fejedelem egész hadseregének száma, és az egészet együtt cs. kir. hadseregnek nevezi a törvény; nem emlit az kétféle katonaságot elkülönítve, nem mondja, hogy az egyiknek vagy másiknak ajánlja az említt gabona-összeget: szól együtt az egész cs. kir. hadseregről.

3,760,000 mérő zabot is ajánlott az országgyűlés, és ezt ismét az egész hadsereg 80,000 lova számára. Lehet-e kétkedni, hogy az említt törvény is úgy tekintette a magyar katonaságot, mint ő Felsége összes hadseregének kiegészítő részét és nem keresett, nem talált ezen eszmében semmit, mi az ország jogaival ellenezett volna? (Élénk tetszés a középén.)

Legsúlyosabb vád, mely ellenünk az eddigi vitatkozások folytában felhozott, kétségtelenül az, hogy javaslatunk az ország alkotmányos függetlenségét megsemmisíti és Magyarországot némi autonómiával bíró osztrák tartományyá teszi.

Súlyos e vád és nagy horderejű e kifejezés: „az ország alkotmányos függetlenségének megsemmisítése“ és visszariadnék tőle magam is, ha csakugyan alaposnak tekinthetném azt.

Melyek azok tárgyak, melyeket mi a sanctio pragmatica alapján közöseknek tekintettünk és a delegatiók elhatározására biztunk?

a) A külügy.

b) Megállapítás az évenkénti költségvetésnek azon költségekre nézve, melyeket a külügy és a hadsereg igényelnek.

A külügy békés eszköze az állam védelmének és az országokra nézve, melyek ugyanazon uralkodó alatt állanak és viszonyos együttes védelemre kötelesek, csak közösen és együtt vezethetők czélszerűen. (Helyeslés a középén. Felkiáltások: Ugy van!) Közös uralkodó és közös védelem mellett két külön vezetett külügyet képzelni alig lehet a nélkül, hogy a legnagyobb zavarok és fonák ellentétek, sőt mondhatnám, rövid időn gyakorlati lehetőségek be ne álljanak. Mióta a trónörökös és az elválaszthatlan és feloszthatlan birtoklás meg van állapítva, nem is gyakorolta, nem is követelte Magyarországot a külügyek külön vezetését. Az 1790-ki 17. t.-cikk azt mondja, hogy: „ő Felsége magához a státusminisztériumhoz is fog magyarokat alkalmazni és oly rendelkezéseket teend, miszerint azok, kik a magyarok közül külföldre kerülnek kivánnak alkalmaztatni, magukat az állam titkos kancelláriájában kiképezthessék.“ A törvénynek ezen szavai nem mutatnak azon szándékra, hogy a külügyek külön választva kezeltesse, hanem inkább azok közösségének elismerését foglalják magokban. Az 1848-ki törvények sem szólnak külön külügyekről és külön külügyminisztériumról, és az 1861-ki felirat is fejedelmi jognak ismerte el a külügyek vezetését. A mi javaslatunk tehát a külügyekre vonatkozólag nem semmisítette meg az ország alkotmányos függetlenségét, sőt ha ez elfogadtatik, Magyarország szabadon választott delegatiója által, tehát saját meghatalmazottai által, közvetve a külügyekre oly befolyást fog gyakorolni, minőt eddig sem közvetve, sem közvetlenül nem gyakorolt. (Élénk helyeslés a középén.) Mert hiszen azt, hogy ujoncz-állításakor az országgyűlés a külügyek állásáról is értesítve lőn, a külügyek külön vezetésének tekinteni talán senki sem fogja, minthogy ez amugy is csak ritkábban és néha csak minden 10-dik évben fordult elő.

A másik tárgy, melyet javaslatunk a delegatiókhoz utasít: a költségvetés megállapítása mind a külügyekre, mind a hadseregnek költségvetésére nézve. És e pont ellen van leginkább irányozva azon vád, hogy az ország alkotmányos függetlenségét megsemmisíti, mert azt mondják, hogy Magyarország eddig saját adójáról maga rendelkezett, javaslatunk szerint pedig az adónak egy tetemes részét a delegatiók fogják megállapítani, tehát ahoz mások delegatiója is hozzá szól.

De tekintsük mindenekelőtt: miképp alakulnak az említt delegatiók, s miképp fogják a költségvetést megállapítani! (Halljuk!) A delegatiók tagjait mindenik fél alkotmányos uton, a paritás alapján, hasonló számmal szabadon választja meg. Választjuk tehát mi a magunk delegatusait oly férfiakból, kikben az országgyűlés többségének bizalma van; választjuk csupán egy évre, tehát egy évi költségvetést megállapítására. Mindenik félnek delegatiója saját elnökét maga választja; mindenik külön ül össze; csu-

pán írásban közlik egymással nézeteiket, s ha így egyetértésre nem juthatnak, egyszerű többséggel határoznak. És mi felett határoznak? A két fél felelős minisztériumának befolyásával kiszámítatik, hogy a következő évre mennyi költséget igényelnek a közös védelemnek eszközei, t. i. a védelem békés eszköze a külügy, és a védelem fegyveres eszköze a hadsereg. E kiszámítás közöltetik külön mindenik delegatióval, és azok ezt megvizsgálván, vagy közegyetértéssel, vagy többséggel elhatározzák, hogy mennyi legyen a következő évre ezen tárgyra fordítandó költség. Minthogy az így megállapított költségvetés azt a kötelezettséget vonja maga után, hogy mindenik fél az abból reá eső összeget tartozik fizetni, kétségtelen, hogy a költségvetésnek, vagy ha tetszik: az adónak ezen részét Magyarország ezentul nem az eddigi mód szerint és nem maga közvetlenül fogja meghatározni, hanem szabadon választott megbizottjai által, azon alkotmányos országok megbizottjaival, kikkel közös azon kötelezettsége, hogy a birodalom feloszthatlan s elváhatlan birtoklását minden megtámadások ellen megvédi. Mind a két fél érdeke ugyanaz lesz, hogy t. i. a védelem czélszerű legyen, s minél kevesebbe kerüljön. Magyarországot tehát ezentul is fogja gyakorolni adómegajánlási jogát a külügy és a hadsereg költségeire nézve is, csak hogy nem közvetlenül, hanem közvetve gyakorolja azt saját megbizottjai által. Nem vitatom, hogy e változtatás magában csekély, de azt állítom, hogy mégsem foglalja magában az ország alkotmányos függetlenségének megsemmisítését. (Élénk tetszés a középén.)

Attól félnek némelyek, hogy a másik fél delegatiója, ha szoroson összetart, s a mi delegatióinkból csak egy tag szavaz is vele, oly terhetek róhatna mi reánk, melyeket majd el nem bírnunk. De hiszen mindazon teher, melyet mi reánk róhatnak, őket is éppen úgy nyomná, mint minket, mert nem külön fogják meghatározni a mi terhünket, hanem az egész költségvetést együtt állapítják meg, s az arány, mely szerint mi abban részesülünk, javaslatunk szerint is, nem a delegatió által, hanem előre több évekre költsönös alku mellett, mindkét országgyűlés befolyásával fog meghatározatni. (Helyeslés a középén.)

Azon ellenvetésnek, hogy hátha érdekeik ily megterhelhetőséget kívánnak, egyszerű a felelet. (Halljuk!) Hiszen a delegatiók sem vasutakról, vagy kereskedelmi ügyekről, sem pedig oly dolgokról nem határoznak, melyekben nekik különvált érdekeik lehetnének. Ők csupán a külügynek s a hadseregnek költségvetését állapítják meg. Ebben pedig nekik is csak abból van hasznuk, ha ezen költségvetés, a védelem czélszerűsége mellett, minél kisebb lesz. (Helyeslés.)

Törvényhozásunk ezen, delegatiók alkotni. Azt állítják némelyek, hogy az adó megajánlása is törvényhozási tény. Nálunk Magyarországon szoroson véve törvényhozási ténynek ezt nem lehet mondani, hanem inkább közös országgyűlésinek, mert Magyarország a közvetlen adók megállapítását nem szokta törvényben kimondani. Azonban nevezük akár országgyűlési, akár törvényhozási ténynek, annyi mindenestre igaz, hogy a törvény ereje jogilag mindaddig fennáll, míg azt a törvényhozás mindkét fele közös egyetértéssel meg nem szünteti. A törvény erejének megszüntetéséhez tehát törvény kell, a megajánlott adó pedig csak esztendő végeig tart és annak megszüntetéséhez nem kell új törvény, sőt újabb megajánlása újabb határozatot kíván. (Helyeslés.)

Sem az adórendszernek, sem az indirekt adóknak megállapítása, változtatása, sem kivétele vagy behajtása felett nem fognak a delegatiók rendelkezhetni. Ők csak a költségvetést állapítják meg. Minden egyéb intézkedés a két fél külön országgyűlésének és felelős minisztériumainak köréhez tartozik, és így azokat, azok működését némileg, mint a 61-i felirattal kimondott esetenkénti érintkezést lehet tekinteni, mert csak egy évre választatnak, és évenként csak egyszer fordul elő a költségvetés megállapítása.

Tekintsük vissza a mult időkre, különösen azon korra, midőn a függetlenségről szóló törvény, a melyre annyiszor hivatkozunk, alkotott: 1790-re, és azon számos évekre, melyek e törvény alkotását követték. (Halljuk! Halljuk!)

Hogy állottunk akkor közjogi tekintetben? Igaz, hogy a hadi adót Magyarország saját országgyűlésén ajánlotta meg, de ezen hadi adó az ország összes jövedelmének egy ötöd részét sem tette. Az országgyűlésnek semmi elhatározó befolyása nem volt a magyar állam jövedelmeinek többi részére, azt a kormány beszedte, és legnagyobb részét Bécsbe küldte fel. Költségvetés, sem a külügy és katonaság szükségéről, sem egyéb jövedelmekről és kiadásokról az országgyűlés elébe soha nem terjesztették; és még a közadó is minden költségvetés nélkül ajánlatott meg, és soha ki nem lőn mutatva, sőt az országgyűlés által nem is követeltették, hogy kimutattassék: mennyi a katonaságnak valóságos költsége? Az 1790-ki 20-dik törvényszikk megállapítja ugyan, hogy a só árát csak országgyűlésen lehet felelni, de hozzá teszi: „ha csak a sürgető szükség mást nem kíván.“ Ki határozta meg azonban e sürgető szükség eseteit? van-e példa reá, hogy azoknak megítélésébe az országgyűlés beleszólt volna? 1819-től 1842-ig több, mint ezer kisebb nagyobb kamarai jószág eladott, nagy részük a hozzájuk kötött nemességgel. Ezen eladásból több mint 25 millió forint jött be. Mind-ezek iránt az országgyűlés még csak nem is értesített, számadás az ország jövedelmeiről, legalább az

országgyűlésnek soha nem adatott. — Azt mondja talán valaki, hogy ezek a törvényvel ellenkező viselkedések voltak; de nem is létezett világos törvény, melynél fogva azt az ország követelhetne volna. Sőt 1792-ben a 14-ik cikkben felemelték az ország rendei a só árát mázsánként 11 krajczárral, és azt határozták, hogy az ebből befolyó összeg a kamara által a Helytartótanácsnak adassék kezére, és köz czélokra fordíttassék; ezen összegről számat is adott időnkint a Helytartótanács az országgyűlésnek, de a só többi jövedelméről, s általában az államjövödelmekről sem nem kért, sem nem kapott számadást az országgyűlés. (Ugy van!) És még sem mondja senki, hogy Magyarország alkotmányos függetlensége azon korban meg volt semmisítve, és hogy Magyarország némi autonómiával bíró osztrák provincia volt; hiszen éppen akkor keletkezett az 1790-diki függetlenségi törvény, melyre mint említtém, annyiszor hivatkozunk. (Zajos helyeslés a középén.)

Ezen állapottal szemben szabad legyen kérdeznem: meg van-e semmisítve alkotmányos függetlensége azon országnak, mely saját országgyűlésén alkotja minden köz- és magánjogi és közigazgatási törvényeit; saját országgyűlésén állapítja meg vérendszert, és annak minden változtatását? Ő rendelkezik a szükséges ujonczokról, azoknak számáról, kiállítás feltételeiről, a katonaság elhelyezéséről. (Élénk tetszés. Ugy van! helyeslés középén.) Meg van-e semmisítve azon országnak alkotmányos függetlensége, mely maga határoz államjövödelmeit, adórendszere, az adó kivétele és behajtása felett, melynek felelős parlamentaris kormánya van, s melynek e kormány felé tartozik minden állár nével hová fordításáról. (Élénk tetszés. Eljenzés.) Meg van-e semmisítve csupán az által, hogy a költségvetésnek egyik pontját, a hadseregnek költségeit nem közvetlenül, hanem közvetve, szabadon választott meghatalmazottjai által egy más alkotmányos országgal együtt a paritás, és az érdekek egyenlősége által védté annak minden túljomósága ellen, mindig csak egy évre közösen határozza meg? (Viharos tetszés a középén.) És teszi ezt azért, mert azon országgal, egy ünneplés alapszerződésnél fogva közös és viszonyos védelmi kötelezettségen áll, oly kötelezettségben, melyet a hadtudomány jelen állásában a régi módon czélszerűen teljesíteni már alig lehetne, és melynek eszközeit bizonytalanságnak, vagy időnkint bekövetkezőt halsztgatásnak kitenni káros, sőt veszélyes volna? (Élénk tetszés a középén.) Kérdezem, oly nagy-e a különbség az alkotmányos függetlenség mértékére nézve e két helyzet közt, hogy midőn az egyike — a korábbira — úgy, mint az ország függetlenségének korszakára hivatkozunk, a másikat, mely javaslatunk elfogadása esetére állana be, az alkotmányos függetlenség megsemmisítésének tekinthessük? (Hosszas lelkes eljenzés, zajos tetszés a középén.)

Függetlenségnek függés az ellentéte, és midőn a függetlenség megsemmisül, függésnek kell beállni; a függés pedig azon állapot, midőn egyik fél parancsol, akár hatalommal, akár többséggel által, a másik pedig engedelmeskedik. De midőn két teljesen egyenjogu fél, egyedül a közös kötelezettség teljesítését, a paritás alapján, hasonló számu meghatalmazottjai által intézi el, és a meghatalmazottak egy meghatározott tényre és kiszabott időre vannak megválasztva, még azon felül érdekeik is hasonló, habár a kérdés a szavazatok többségével dől is el: ezt szoros értelemben függésnek nevezni nem lehet. (Élénk helyeslés a középén.) Ily esetben melyik fél függ a másiktól? Azt mondja talán valaki, hogy függenek egymástól; de hisz ily értelemben minden szövetség, mely közös védelemre köttetik, megsemmisítése volna a függetlenségnek. (Helyeslés a középén. Felkiáltások: Ugy van!)

A védelmi kötelezettséget nem a mi javaslatunk állapította meg, annak alapja a pragmat. sanctio, melynek értelmét a későbbi törvények, az országgyűlések és a folytonos gyakorlat épp úgy magyarázták, mint mi. Felkiáltások a középén: Ugy van!)

Hogy e védelmi kötelezettséget úgy kezelni, mint előbb kezeltetett, most már nem lehet, mert a hadviselés módja változott, és az örökös tartományok alkotmányosak lettek; azt, mint valóságos tény, ignorálnunk nem szabad. Vagy azt kellene mondanunk, hogy mi a védelmi kötelezettség kezelésének eddigi módjától el nem állunk, habár czélravezető nem lesz is, vagy az osztrák tartományok alkotmányosságát figyelembe sem véve, követelnünk kellene, hogy azoknak a közös védelmi kötelezettségre vonatkozó jogait ér érdekeit irányunkban ezután is a fejedelem képviselje és ők maguk e fontos ügyhöz ne szólhassanak, s velünk együtt ne működjenek. Sem az egyik, sem a másik nem volna jogos, nem volna méltányos. (Élénk helyeslés a középén.)

Azon vád, hogy javaslatunk szerint Magyarország népének véréből nem a magyar országgyűlés rendelkezik, merőben alaptalan. Hiszen a mi javaslatunkban is egyenesen és határozottan fenn van tartva az ujonczok megajánlásának országgyűlési joga; fenn van tartva az állítás feltételeinek, a katonaság elhelyezésének és élelmezésének meghatározása; ki van mondva, hogy a vérendszernek megállapítása, vagy bármi változtatása Magyarországra nézve csak a magyar országgyűlés beleegyezésével történhetik.

A vád tehát — ugy hisztem — tévedésből származott, és elég azt egyszerűen és határozottan viszszautasítani. (Élénk helyeslés a középén.) Mert a ki javaslatunkat olvasta, meggyőződhetett arról, hogy e vád alaptalan.

A külügyeken és az említett költségvetés megállapításán kívül semmi egyéb tárgyra nézve nem mondtuk mi, hogy annak közönsége a sanctio pragmatikából foly; semmi egyéb tárgyat nem bíztunk mi a delegációkra. Azokra nézve, mik részint a helyzetnél fogva politikai tekintetből, részint a két fél érdekeinek találkozásánál fogva czélszerűbben intézhetetnek el közös egyetértéssel, mint szorosan elkülönözve, szabad alkut és egyezkedést javasoltunk, oly egyezkedést, melyet szabad ország köt más szabad országgal. Kimondottuk, hogy ezen egyezkedések időről időre kötetlenek, és világosan fenntartottuk, hogy azok csak a magyarországyülés bekegyezésével lesznek ránk nézve érvényesek. Ez sem sérti, ugy hiszem, az ország alkotmányos függetlenségét és nem teszi Magyarországot osztrák provinciává (Helyeslés a középén); mert a legnagyobb hatalmu és önálló országok is kötnek ily egyezkedéseket szabadon és alku mellett más hatalmakkal.

Ha tekintjük például a kereskedést azon korban, midőn a függetlenségi törvény alkotott, egész az újabb időkig Magyarországnak még módjában sem állott akár az örökös tartományokkal, akár a külfölddel kereskedelmi szerződéseket kötni. A szomszéd tartományok vámszabásai súlyosan nyomták termelésünket, iparunkat és kereskedésünket, s még törvényre sem hivatkozhattunk, melynél fogva azon szomszéd országok vámszabásainak leszállítását joggal követeltük volna. Sőt az országgyűlésnek feliratára a válsz rendszeren az lón, hogy ő Felsége többi országainak érdekeit kénytelen oltalmazni.

Nem oszthatom tehát azon aggodalmakat, melyeket némelyek javaslatuk ellen felhoztak. Nem hiszem, hogy e javaslat életbeléptetése alkotmányos önállóságunk megsemmisítésén s Magyarországot osztrák provinciává tenné; de hiszem azt, hogy alkotmányunk azon visszaállítását, mely javaslatunk elfogadásának reményében tetted életbeléptetett, sokkal inkább megóvja nemzetünket a végsúlyedéstől, mint a bizonytalan eseményekre épített számítások és azon sorvasztó várakozás, mely addig halasztgatja az orvoslást, míg az végsúlyedéssel fenyegető helyzetünkben késő lesz. (Lelkes éljenzés a középén.) Hiszem azt, hogy jelen viszonyaink között a fenforgó nehéz kérdéseknek más békés megoldását remélni nem lehet. (Élénk helyeslés a középén.)

Ha a ház azt hiszi, hogy mi családunk, és e megoldás káros, sőt veszélyes, még most kezében van az ügy; oda könnyen visszamehet, hol pár hónappal ezelőtt voltunk. (Élénk tetszés.) De vizsgáljuk meg a dolgok minden oldalát, nehogy az aggodalmak más irányban újabb s talán súlyosabb aggodalmakba döntsenek bennünket. (Halljuk! Halljuk!) Én csak saját véleményemet mondom el, a t. ház ítélni és határozni. (Élénk éljenzés a középén.)

Meg vagyok győződve, hogy ha akkor, midőn az 1848-dik évi sept. 18-án a magyar országgyűlés megbízásából, mint küldöttek a bécsi országgyűlést felszólítottuk (Halljuk! Halljuk!): „bizza meg miniszteriumát a magyar miniszteriummal leendő egyezkedésre, hogy köztünk és Ausztria között a kölcsönös viszonyok végleges elhatározása által minden ezentuli surlódásoknak és egyenetlenségeknek eleje vessék”, ha — mondom — akkor nekünk a kiegyezkedés oly módját ajánlották volna, minőt a mi javaslatunk tartalmaz: a magyar országgyűlés azt valószínűleg nem utasította volna vissza. (Élénk tetszés. Ugy van, helyeslés a középén.)

Meg vagyok győződve, hogy akkor, midőn 1848-ban oct. 8-án, a mi országgyűlésünk alsóháza végzésileg kimondotta többek közt azt, hogy: „Magyarország és annak képviselőháza, szabad néphez illőleg, bizonyosan az ausztriai néppel mindazon érdekeket, melyek három százados viszonyaikból erednek, a legbarátságosabb uton fogja kiegyenlíteni”, jelen javaslatunk elvi szerint kiegyezkedtünk volna. (Ugy van! a középén.)

Meg vagyok győződve, hogy ha akkor, midőn minket az országgyűlés hg. Windischgrätz táborába küldött egyezkedés végett, (Halljuk!) a herceg, a helyett, hogy feltétlen megadást követelt, jelen javaslatunk szerinti kiegyezkedéssel kínált volna meg: a nemzet képviselői nem lettek volna idegenek azt elfogadni. (Ugy van! a középén.)

Meg vagyok győződve, hogy Buda várának visszavétele után, s a nagy sarlói ütközet után is, melyek fénypontjai valának a küzdelemnek, hozzájárult volna ily egyezkedéshez. (Ugy van! a középén.) És mennyi vér, mennyi szerencsétlenség, mennyi szenvedés lett volna megelőzve! Hol állnánk most erőben, tehetségben, fejlettségben, hol állna a birodalom! Most békés uton juthatunk ily kiegyenlítéshez; ne utasítsuk azt el magunktól. Más-e most a jog, mint akkor volt, vagy talán erősebbek vagyunk, és több erőfeszítést, több szenvedést megbirunk? Ha sikertült politikai létünk roncsolt hajóját egy kis révpártra juttatnánk, visszalökjük-e azt ismét a zajgó tenger hullámai közé, csupán azon kétes reményben, hogy talán, de csak talán, majd ha a vész el nem sodor, egy szebb, nagyobb, biztosabb kikötőbe juthatunk? (Lelkesült éljenzés a középén.)

Azon aggodnák némelyek, hogy az osztrák birodalmat felbomlás veszélye fenyegeti, és ezért nem kívánják Magyarország sorsát hozzákötöni. (Halljuk!) Állítják, hogy ha egykor Európa politikai szükségnek tartotta is az osztrák birodalom fennállását, most ezen nézet nagy részt megváltozott. Szabad legyen megjegyznem, hogy nagy

birodalom végfelbomlása nem oly könnyen és nem oly hamar történik, kivált ha annak fejedelme népének alkotmányos szabadságában keresi trónjának legerősebb támaszát. (Hosszas lelkesült éljenzés.)

Megjegyzem azt, hogy azon politika, mely figyelembe nem veszi a jelent, és egyedül eshetőségekre akar építeni, és pedig oly eshetőségekre, melyek el is maradhatnak, másképp is alakulhatnak, nem czélszerű politika. (Ugy van!)

Van-e, ki óhajtja Ausztria felbomlását? — nem tudom; de ha vannak ilyenek, azok azt bizonyosan nem a mi érdektünkben óhajtják. (Ugy van!) Félek, nagyon félek, hogy e felbomlás által nem mi nyerünk, s a mi sorsunk jobbra nem változék. (Élénk helyeslés.)

És ha a kiszámíthatlan események ezen catastrophiát egykor csakugyan előidéznék, mi volna jobb ránk nézve: az-e, hogy azon catastropha Magyarországot államilag rendezett állapotban találja, vagy az-e, hogy erejében megfogyva, a folytonos provisoriumok zavarának közepette kelljen szembeállnunk a végzettszerű eseményekkel? Az első esetben könnyebben és biztosabban szolgálhatnánk szilárd magvával egy új alakulásnak; a másik esetben csak rendezetlen anyagnak tekintenének bennünket, melyet szétbontva, más építkezésre használnának fel, s ez ellen aztán sikeretlenül hivatkozánk törvényeinkre és alkotmányos függetlenségünkre. (Élénk helyeslés.)

Feltűnő előttem az, hogy éppen azok, kik a felbomlás lehetőségét felteszik, leginkább idegenek a delegatió eszméjétől. Hiszen ha a birodalom felbomlanék, a delegatiók is megszűnnének, mint minden egyéb viszonyaink; (Ugy van!) s ily esetben vagy mint önálló külön állam, teljes erejében függetlenül alakulna Magyarország, vagy több népekkel egyetülve, új szövetségi államot alkotna. Az első nem számítom a politikai lehetőségek közé. Örlönn minden magyar, és örlönn én is, ha oly erővel és hatalommal bírnánk, a minőt ily önállás megkíván. Nem becsülöm én kisebbre nemzetem erejét a valónál. Azt mondta valaki, hogy ne mondogassunk mi magunkat gyengéknek. Ugy hiszem, önértetünk ettől meg fog óvni bennünket. (Ugy van! Élénk tetszés a középén.) Egyébiránt a történelemben nem tudok példát arra, hogy hazánkat azért érte volna veszély, mert erősebb volt, mint a milyennek magát hitte; ellenben abból, hogy erősebbnek hitte magát, mint a milyen volt, szomorú következtetések származtak. A mohácsi vész egyik oka erőnknek éppen ezen tulbecsülése lehetett. (Ugy van! Tetszés.)

Az államok ereje nem absolut fogalom. Lajos és Mátyás korában nem csak azért volt Magyarország nagy és erős, mert fejedelmei bölcsék, népe vitéz volt, hanem azért is, mert akkor Európa legnagyobb országai közé tartozott. (Ugy van!) Anglia Scotiával nem volt egyesítve, e mostani Franciaország több részre volt szakadva; Németországnak, és Olaszországnak sok ura volt, Oroszország Lengyelországgal sem birt megkülzdeni; csak a török erő volt hatalmas és tekintélyes. Most azonban mily nagyok az európai államok dimenziói! A 20 millió népességű Olaszországot, értelmes népével, virágzó kereskedésével, sok jó kikötőjével még nagyhatalomnak sem tekintik a világ! Felbirna-e ezek közt állni Magyarország, ide ékelve a hatalmas orosz és német birodalom közé? (Élénk tetszés a középén.)

Ha pedig más népekkel együtt szövetséges államot akarnánk akkor majd alakítani: nem volnánk-e közös ügyeink melyeket azokkal együtt kellene elintéznünk? Nem kellene-e azokat közösen kezelnünk? És nem volnánk-e kénytelenek a delegatiók eszméjével akkor is megbarátkozni? (Élénk tetszés a középén.)

Ismételtem tisztelt ház: ne taszítsuk el magunktól a békés kiegyenlítés ezen módját! Félek, igen félek, hogy annak félrevetése által jövőre az ország alkotmányos függetlenségét nagyobb veszélynek tennők ki, mint elfogadása által. (Élénk helyeslés a középén.)

Némelyek javaslatunk ellenében a közvéleményre hivatkoznak. Tisztelem én is a közvéleményt, és teljesen méltánylom annak hatalmát, mert tudom, hogy azzal szembeszállni rendszeren sikertelen küzdelem; de politikai életem folytán azt tapasztaltam, hogy alig van nehezebb feladat, mint igen sok tárgyra nézve a valóságos közvéleményt meg tudni. Kiké azon körnek véleményét ismeri legjobban, melyben él, melylyel társalog; csak néha vonja magára figyelmét egy-két hang a távolból: és igen hajlandó az ember saját körének véleményét közvéleménynek tekinteni. Tévedtem én is e részben nem egyszer, és tévedtek, ugy hiszem, mások is. (Ugy van!) Gyakran megtörténik, hogy midőn a vélemények sokféle ágaznak, minden árnylatnak vannak pártolói, számosak; és ki fogja mondani tudni, hogy melyik mellett áll valósággal a közvélemény? (Élénk helyeslés.) Megszámitani pedig azt a közvéleményt, vajmi nehéz volna! (Tetszés.)

Egyébiránt, midőn a nép megválasztott, hogy képviselői legyünk, nem azt várta, hogy tőle kérjünk tanácsot, hanem azt, hogy mi adjunk neki tanácsot. (Zajos helyeslés.) Törvényhozói dolgokkal, melyek készütséget, szakavatottságot igényelnek, nem minden ember foglalkozhatik, és nekünk, kik azzal foglalkozunk, kötelességünk a nép érdekét is szívünkön viselni, és azt tenni, mit e tekintetben

legczélszerűbbnek látunk. (Hosszas lelkes helyeslés a középén.)

Nem vitatom tehát, hogy a közvélemény mily mértékben van jelenleg javaslatunk mellett. De azt mégis hiszem, hogy a nép nem fogja nekünk köszönetet mondani, ha meghiusítva a békés kiegyenlítés sikerét, visszaesnének vele egyfitt ismét a bizonytalanságnak, a zavarnak, a rendetlenségnek örvényébe, melyből a szabadulás oly nehéz; s a szenvedésekért, melyeket túrt, és még túrnie kellene, semmi egyebet nem nyújthatnánk neki, mint azon kétes vizsgát, hogy az európai eseményeknek egy véletlen fordulata reánk még tán jobb sorsot is hozhatna, mint a mit jelenben e békés kiegyenlítés által elérhetünk. (Zajos éljenzés a középén.)

Azt mondják tán némelyek, hogy ez az opportunus politikája. Igen is az. Midőn arról van szó, hogy a fennálló törvényt a végrehajtó hatalom megtartsa és teljesítse, akkor a opportunus nem irányadó; mert a jogilag meg nem változtatott törvényt szorosan meg kell tartani; de a törvények alkotásánál épen az opportunus az, a melyet melőzni nem lehet. A mely törvényhozó ezt figyelembe nem veszi, üdvös czélszerű törvényt alkotni ritkán fog. (Helyeslés a középén. Felkiáltások: Ugy van!) Minden alkotmány, minden törvény, minden institúció az opportunus postulatumnál fogva jött létre, és addig czélszerű, míg annak megfelel. Ezt mondtam én akkor is, midőn a jelen országgyűlésen felszólaltam azok ellenében, kik a jogfolytonosságban a törvények megtartására nézve is az opportunus szempontjából indultak ki.

Egyes kifejezéseket, mik a vitaközösök folytában elenem tán élesebben is voltak intézve, hasonlókhoz viszonzni nem fogok. Ily felelések sem a vitaközös tárgyat tisztába nem hozzák, sem az ország javát elő nem mozdítják; az el nem fogult közvéleménynek józan tapintata meg fogja mérni azok jelentőségét. (Élénk tetszés a középén.)

Végezem szavaimat azzal, mit beszédem elején mondtam, hogy én a 65-ös bizottság többségének javaslatát helyzetünkben a békés kiegyenlítés legczélszerűbb módjának tartom és ugyanazért pártolom. (Szűnni nem akaró viharos éljenzés.)

Pest, márczius 30. 1867.

Belső-Szolnokmegye főispánjának halála mely részvétet gerjesztett az itteni erdélyi körökben is; de e megyének az új nemzedék egy jeles férfint hozott kárpótlásul, a ki hivatva van szép esze s tudományos ismeretei alapján nemcsak a megye, de a haza légkörében is az elhunytján nyomába lépni. Csak örömmel fejezhetjük ki azon biztos értesülésünk felett, hogy Wéer Farkas, főispáni méltóságában Torma Károly pótolandja. E közzseretben álló férfiú kinevezését kétségtelenül örömmel fogja fogadni szülő törvényhatósága. Ugy hiszem, nem kevésbé örvendéses hír lesz Hunyadmegyére nézve, hogy oda az általunk kinevezett Nopcsa helyett Kun Kocsárd gróf van főispánká kinevezve. A gróf volt az előbbi két évtized alatt ott a közszellem életője; s ő halatanná tette nevét azon lelkes buzgalom s jelentékeny anyagi áldozatok által, melyek alapján Szászvároson egy nagyfontosságú főiskolat teremtett.

Ha a közösgyi munkákat felelti tárgyalás, s még pár gyorsan ellátandó kérdés, némileg hátráltatta a miniszteriumot a restaurációra s szervezésre szükséges gyors intézkedésekben, a közelebbi hetek már annak lesznek szentelve.

Egy tegnap tartott miniszteri értekezletben király ő Felsége is helyesnek látta azt, hogy Erdélybe mielőbb leküldesék a királyi biztos, kinek közvetítése által a miniszterium a szabad kezét az alkotmányos lét legsürgetőbb követelményeinek mielőbbi teljesítése által érvényesítse. Nincs okunk ekkorri visszavonni azon hírnöket, hogy e minőségben gr. Péchy Mamó fog leküldetni; kit jeles talentumnak s tiszta politikai jellemnek ismernek az itteni körökben.

Jól teszik olvasóink, ha nem adnak hitelt azon izgató híreknek, mintha Erdélyben a provisoriumnak s factorai statusquojának állandósítása volna czélja véve. A miniszterium alkotmányos miniszterium, s törekvése nem is lehet más, mint egész királyságban az alkotmány rehabilitációja.

Hivatalos közlemények.

(A „Budapesti Közlöny” után.)
Magyar miniszter-tanácsom határozata alapján helygymintiszterem által tett előterjesztésre ezenel helybenhagyom, hogy a csendőrség további működése Magyarországnak megszüntetessék, s teendői a közbiztonság fenntartására nézve az országos és helyhatóságokra ruháztatassanak, mely tekintetben említett helygymintiszteremet a további kellő intézkedéseknek, egyetértőleg az illető katonai hatóságokkal és országos miniszteriumokkal, leendő megfételére utasítom.

Ezen elhatározásomnak katonai tekintetbeni foganatosításával hadügyminiszteremmel egyuttal azon meghagyással bizom meg, hogy a csendőrség felszólaltatása által megtakarítandó összegeknek a magyar közigazgatási javadalmazásba leendő beszámítása és átutalványozása végett, magyar helygymi és országos pénzügyi miniszteriemmel magát kellő érintkezésbe tegye.

Erdélyre nézve e tekintetben a tett javaslat-

hoz képest az eddigi állapot további intézkedésig fenntartatik.

Kelt Budán, 1867. évi márt. 23.

Ferencz József, s. k.

B. Wenkheim Béla, s. k.

helygymintiszter.

Miután azon kötelezettség, mely szerint a Dunán közlekedő gőzhajók vezetői e részbeni képességük taunítására, hivatalosan kirendelt szakértők előtt vizsgát tartoznak letenni, az Ausztria, Bajorország, Törökország és Württemberg között 1857. évi november 7-dikén dunahajózási okmány című megkötött nemzetközi szerződés XVI ik cikkének határozatain alapszik, ennélfogva közhirre tétetik, hogy a hajóskapitányi vizsgák, melyek eddig Magyarországnak területére nézve a fennálló kir. helytartótanácsnál tartattak meg, ezentul a magyar kir. közmunka és közlekedési miniszterium kebelében fognak, és pedig egyelőre az eddigi gyakorlat szerint megtartatni.

Mindazok tehát, kik ily vizsga letétele végett jelentkezni kívánnak, eziránti folyamódványukat ön-jogosságuk, feddhetlen magaviseletük s a hajóvezénylői állomás kellő ellátására megkivántató elméleti s gyakorlati ismeretek felőli bizonyítványaikkal felszerelve ugyane miniszteriumnál akár közvetlenül, akár pedig illető törvényhatóságuk utján terjeszszék elő.

Budán, 1867. évi márczius hó 23-án.

Gr. Mikó Imre, s. k.

közmunka- és közlekedési miniszter.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése márcz. 28-án.

Elnök: Szentiványi; jegyző Ocsyay Ferencz. Jelen volt miniszterek: gr. Mikó Imre, b. Eötvös József és Gorove István.

A mai ülés országgyűlési életünk történelmének egyik fényes lapját képezzé. A nagy hazafi, azon gondviselészert egyéniség, kit a véget a mai nehéz viszonyok közt a nemzet politikai vezérével tartott fenn, kinek bölcsesége, szóbeli fényes tehetsége, példányzert becsületessége és csodás szerénysége előtt a haza minden nemes érzésű fia mély tisztelettel hajol meg, e napon adá át nevét legérthetőbben a jelen és jövőkor halás emlékének. Nem volt titok e jelenet bekövetkezése, s épp ezért a képviselők teljes számban jelentek meg, s a közönség a karzatok minden legkisebb zugát zsufolással megtölte.

A napirenden levő közösgyi javaslatok előbb még Geduly Lajos szolt. pártolva a többségi véleményét. Utána Ács Károly támogatta a kisebbség nézetét.

A jegyző most felszólítja a sorrend szerint következő szónokot.

Deák Ferencz állott fel, mire a jobb oldal hátrább ülő tagjai egész sorban huzódta a baloldalra, hogy a nagy szónokkal szemben helyet foglalva, a tárgyalás alatti nagy horderejű kérdés legalaposabb indokait meghallgassák. Deák mély csendben kezdé beszédét, melyet lapunk mai számában egész terjedelmében adunk. E beszéd hét óranegyedig tartott, a ház annak legtöbb pontját élénk tetszés és helyesléssel fogadta. A hatás rendkívüli volt, noha szónok előadása később sajnosan érezette a testi indispositio nyomait ezuttal. Teljes erővel tört ki a hatás, midőn az 1848-ki törvényhozás elveinek és nagyhirű képviselője az akkori eszmék legkiválóbb előhazozásának (Kossuthnak) fejére tette a hála koszoruját, s midőn Madarász megtámadásait és vádjait nem büszkén visszautasította, hanem az 1848-ki okmányok betűszerinti idézésével adatainak bizonyítván be, e vádak elnézőleg tévedésnek tulajdonította. A szónoklat elnézőleg tévedésnek tulajdonította. A szónoklat végén a ház tagjai s a közönség szűnni nem akaró lelkes éljenzésbe tört ki, s ha mégis vállalkoztak szólni némelyek, ez egyéni fellegas dolga volt, mely hogy a többségével nem találkozott, kitetszett onnan, hogy minden szót beszédhez készültkor hangos „szavazunk!”-kal fogadtak.

A többségi vélemény mellett szoltak: Milutinovics Szvetozár és Besze János (a ház általános derültése közt); Zsarnay Imre, Gyene Károly és Horváth Döme, Hunfalvy Pál az imént hallott beszédében véleményüket eléggé indokoltak találván, a ház türelme iránti figyelemből a szótól eláltak.

Ellenben a többségi vélemény ellen szoltak: Papp Pál, Vidats János, Turý Gergely, utóbbi azon érenyt gyakorolván, hogy hosszadalmas szónoklat helyett, néhány szóval indokolta: miért szavaz a baloldallal.

A képviselőház ülése márcz. 29-kén.

Elnök: Szentiványi Károly, jegyző: Ocsyay F. — A miniszterek padján gr. Andrássy Gy., b. Wenkheim B., gr. Mikó I., gr. Festetics Gy., Gorove I. miniszterek.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnök pár kérénynt jelent be, aztán pedig figyelmet a házat a tárgyalások már is nagyon hosszú tartamára, s ez időszert elzárta oda indítja a szótára még felirt képviselőket, hogy ki önkényt, ki az egész ház türelmetlenségének félreérthetetlen nyilvánulása mellett szólási jogáról lemond. A szótól eláltak száma 50. Ezek közül gr. Apponyi György

pár szóban elismeréssel szól a bizottság javaslatáról, Oláh Alajos pedig alapjában elfogadja azt, de alaki részét illetőleg vannak némely észrevételei, melyeket a részletes vita alkalmával fog előadni.

Madarász, ki mint a szélső bal indítványának szószólója, azon joggal élt, hogy az indítvány mellett még egyszer szót emeljen, hosszas, és a szónoki erő teljességével bíró beszédében rendre megfelelt a többség szónokainak az ő szempontja szerint. Azonban ő is megengedi, hogy a delegáltak útján is az ország rendelkezék az adóról, de együtt, a helyet hogy egyedül. Sőt azt is elismeri, hogy lehetnek közös érdekek; de ezeket csak a koronázás után lehet meghatározni. Tagadja, hogy az osztrák császár az örökös tartományokban souverainitási joggal bírna. (Nagy zaj). A többség politikája ellen ünnepélyesen hivatkozott „sírjukban nyugvó ősainkra”, mire akkora zaj támadott, hogy a mondat vége el lön nyomva. Aval végzi, hogy ha a nemzetől elveszik (de ki veszi el?) a pénzügyet, kereskedelmet, külügyet, souverainitást, az nem lesz egyéb, mint fő, kéz és láb nélküli holt-tetem. Ezért pártolja saját indítványát.

Beszédét a ház nem hallgatta elég türelemmel. Midőn a szószékről lelépett, 6 elvtársa felállással, éljenzéssel és kézsorítással fogadta.

A terem másik részében épp ekkor lépett be Deák Ferencz, nagy éljenzési riadott, mi a tulsó oldalon hangzott éljeneket tularsogta.

Az általános vita Madarász beszédével befejeztetvén, Deák kért szót.

Deák Ferencz: Miután az általános tárgyalásra nézve szólásra több senki följegyezve nincs, javaslatba hozom a t. háznak, hogy a szavazás a holnapi napra tűzessék ki. (Fülkiáltások: ma, holnap.) Megmondom az okát is, hogy miért. Akármilyen keserű legyen is valaki vitaközös közben, ennyi discretionális mégis tartozunk egymásnak, miután a legtöbb képviselő azt hitte, hogy ma nem fejeztetik be a tanácskozás, s így lehet, sőt valószínű is, hogy többen nem jelentek meg. Tudom én azt, hogy a többség azért határoz; de ily országos, nagyfontosságú tárgyakban azon discretionális mégis gyakorolhatjuk mindenki irányában, hogy megtudja a szavazás napját, s arra megjelenhessen. (Általános helyeslés.)

Egyébiránt nem is példátlan dolog, nem újság ez. Emlékeztem a t. képviselőket az 1861-ki példára, midőn az első felirat felett bevégezvén a tanácskozást, a szavazást más napra tűztük ki. (Ugy van.) Ez történt 1848-ban is, ezért nem látom okát annak, miért ne tehetnők azt most is. (Helyeslés.)

Javasolom tehát, tűzze ki a ház t. elnöke, hogy az általános tárgyalás befejeztetvén, a szavazás holnap fog történni, s ha úgy tetszik, akkor a részletes tárgyalásba is belebocsátkozhatunk. (Helyeslés. Elfogadjuk!)

Az elnök ez értelemben mondá ki a határozatot.

Ezután Gajzágó Salamon, mint az igazolási bizottság jegyzője lépett a szószékre.

Gajzágó S.: Naszódvidéke részéről a t. házhoz két képviselő megválasztásáról szóló jegyzőkönyv adatott be. Mielőtt az állandó bizottságnak magára a választásra tett véleményét előadni szerezés lehetnék, ugyanazon bizottság részéről szükségesnek tartom a t. ház figyelmét fölkérni arra, hogy Naszód vidéke 1848-ig, mint katonai határvidék, következésképpen nem önálló törvényhatóság, s mint olyan, mely az erdélyi országgyűlésen képviselői joggal nem bír, nem is vala sem a magyarhoni 1848. 7-ik t. cikkben, s a kolozsvári II-ik t. cikkben a képviselői joggal fölrüházott erdélyi törvényhatóságok sorába beigatható. Naszód vidéke oly önálló hatósággá, a minő jelenleg, csakis 1861-ben tétetett, és csakis 1861 óta nyert királyi meghívást mindazon gyűlésekre, melyek Erdélyben országgyűlés ezime alatt tartattak. A jelen országgyűlésre szintén ily királyi meghívást nyert.

Szükségesnek látja tehát az állandó igazoló bizottság a t. házat fölkérni arra: „hogy mindamellett, hogy Naszód vidéke, mint 1848-ban még nem is létező törvényhatóság az ugyanazon évi 2-ik törvénykönyvben a képviselői joggal fölrüházott erdélyi törvényhatóságok sorába beigatható nem vala, a jelen országgyűlésre királyi meghívás folytán választott képviselőinek megjelenésébe, annál fogva, hogy 47,000 lélek minden képviselőt nélkül ne maradjon, a törvényhozás végleges intézkedéseig kivételesen beleegyezék. Mielőtt tehát magára a választásra nézve az állandó igazoló bizottság véleményét előadni szerezés lehetnék, kérem a t. háznak határozatát ezen körülmény eldöntésére. (Több hang: Napi rendre kell tűzni!)

Az elnök kitérve a kérdést, a többség azt kívánva tárgyalni, és rövid vita után, melyben Pap Zsigm. Gajzágó, Várady Gábor, Somossy J. Manojloviics Emil résztvettek, az elnök kimondta a ház határozatát, mely Bónis módosítása szerint úgy hangzik, hogy Naszód a bizottsági jelentésben kifejtett okoknál fogva ideiglenesen s minden ebből a jövőre vonható következtetés nélkül küldhet a pesti országgyűlésre képviselőket.

Ennek folytán Naszód egyik küldötte Boheczel Sándor a bizottsági jelentése alapján igazoltatott, a másik küldött Moisch Gergely választása szintén a javaslat értelmében azon okból semmisített meg, mivel a mellékelt iratok szerint a

törvény ellenére Moisch utasítást kért s maga kijelenti, hogy a törvény által rendelt tanácskozási nyelvet nem beszéli.

Pap Zsigmond arra hivatkozván, hogy a háznak vannak tagjai, kik a magyar nyelvet nem bírják, s beszédeiket fordításban olvassák.

Tisza László a ház helyeslése közt tiltakozik az ellen, mintha a háznak tudomása lenne arról, hogy valamelyik tagja nem érti a magyar nyelvet vagy beszédét olvasta; mert az elnök, ha ilyent észrevett volna, bizonyára rendre utasította volna az illetőt. A méltanyosságot tekintetbe kívánja ugyan venni, de nem lehet megengedni, hogy valaki feltételeket szabjon, mik alatt a ház tagja akar lenni. (Helyes.) A választást megsemmisítőnek véli.

A képviselőház ülése márcz. 30-án.

A képviselőház mai ülésében bemutatott Cséry Lajos Tolnamegye szakácsi kerületében megválasztott képviselő megbízó levele.

Hosszu József az állandó igazoló bizottság részéről két rövid igazolási esetet terjeszt a ház elé, melynek feljén Balomiri Simon száz-sebesszéki és Rónay Jácint Györmegye péri kerületi képviselők igazoltattak.

Manojloviics Emil interpellálta a honvédelmi és a belügyminisztert az iránt, hogy a határvidéki, mit Magyarország kiegészítő része mindaddig az országgyűlésre meg nem hivatott, mit tett vagy szándékozik tenni erre nézve a kormány?

Andrássy Gyula gr. miniszterelnök a választását közelebbi alkalomra tartá fenn magának.

Ezután végbement a közönségi bizottság többségi javaslatának el vagy el nem fogadására nézve a mára kitűzött szavazás, melynek eredménye lett, hogy 397 képviselő közül 257 az elfogadásra, 117 az el nem fogadásra szavazott, 22 képviselő nem volt jelen, 1 az elnök nem szavazott.

A szavazás után Nyáry Pál elvtársai nevében kijelenté, hogy miután a javaslat általánosságban el nem fogadták, azt a részletes tárgyaláskor sem tehetik magukévá s ekként az eredménytelen vitát nem fogják folytatni, hanem ilye maradással mindenkor ellene szavaznak.

E nyilatkozat az egész ház helyesléssel tállakozott.

Mire megkezdődött a részletes tárgyalás, s a többségi javaslat részleteiben is változatlanul elfogadtatott.

Gróf Andrássy miniszterelnök előterjeszté javaslatát a 48,000 unjecz felajánlása s kiállításának feltételei és módjára nézve. Ez hétfőre tüzetett ki tárgyalásra.

Miletics sürgeti, hogy a Horvátországi egyezkedés iránti tárgyalások is elővessenek. Erre nézve közelebbi ülés fog napirendet határozni.

KÜLFÖLD.

— A „Presse írja: „Párisi tudósítások szerint a délnémet kabinetek képviselői Párisban oly kép nyilatkoztak, hogy a Poroszországgal kötött véd és daczszövetség már azért is védelmi természetű, mert a kimondott cél a kölcsönös birtokbiztosítás. Moustier azt válaszolta állítólag, hogy minden háboru már magában foglalja a terület fenyegettetést és hogy minden kétség kizárása tekintetéből ki kellett volna emelni, hogy a kölcsönös védelem csak kétségbe nem vonható védelmi háborura szól. Párisban tagadják, hogy kormány pontos tudomással bír volna e szövetségről; ott csak védelmi egyezményről, a délnémet államok védrendszérének egyenlítéséről tudtak. Azonban az augusztusi szerződések és a munkában levő védelmi egyezményen kívül létezik még egy titkoltított kiviteli szerződés is, mely Poroszország részéről a parancsnokság átvételének módját és időpontját szabályozza.“

Szerbia és montenegro közt kötött szövetség a nagy hatalmak figyelmét legkomolyabban magára vonta s névszerű Ausztria kinyilatkoztatta, hogy magára nézve életkérdésnek tartja azt, hogy ezen vele határos tartományokban más hatalom ne kerüljön tulsulyra mint a török, vagy ha ez magát fentartani képes nem volna: Ausztriának kellene ott tulsuly nyernie.

ANGOLORSZÁG. A „Pall. Mall. Gaz.“ III. Napoleon politikáját kísérli meg leleplezni, s a titokba avatottat játszva, így szól: „A conföderatio elve mindég kedvelt napoleoni eszme vala s jelenleg újra apellálnak reá. Egy nyugati szövetség van tervben, mely ellensúlyozza az új keleti szövetséget. A tuileriák külföldi politikája arra ezelő, hogy államszövetséget hozzon létre Belgium, Holland, Svájc és Franciaország között. Különböző kereskedelmi, vám és pénzszerződések már előkészíték ezen tervezet. Gróf Bismark aug. 18-át jelezte azon napnak, melyen az észak-német bundnak megalakulni kell. Nem lehet azonban kétség az iránt, hogy Louis Napoleon már előbb keresztül fogta vinni terveit az „egyensúly visszaállítására.“ A francia sereg újja szervezése alkalmasint helyben fog hagyatni a kamarában, daczára minden ellen-szervi nyilatkozatoknak, de ettől egészen eltekintve Niel tbngy minden irányban megerősítette a hadsereget. Mindenféle okok cége alatt a lovasság szaporított s a gyalogság úgy lett elrendezve, hogy

az összeirottak, kiket az új törvény a kormány rendelkezése alá bocsát, a legrövidebb idő alatt besorozhatnók az ezredkebe. A tüzérség számára a hadikészlet gondos sietséggel szaporított. Észrevették továbbá, hogy a belga határoni vár, Lille-nek parancsnoksága Ladmirault tbnokra bízott, ki a krimi, az olasz és az algieri hadjáratokban magát kinttette. Az új megközendő szövetség zálogul Luxemburg tekintetik. Az eszmét a szövetségre a császár nagybátyjától kölcsönözé, s az tehát korántsem új Franciaország egy nagy nyugati szövetség élén ellenében áll az egyesített Németországnak Amsterdamtól a tiroli határokig, s ezen conföderatiohoz, hogy természetes határai legyenek, semmi egyéb nem hiányzik mint a balrajnai porosz tartományok.“

FRANCZIAORSZÁG. A „Köln. Ztg.“ írja Párisból: „A multkor kételkedéssel fogadtuk azon tudósítást, mely szerint a francia diplomacia tartózkodás nélkül az osztrák szövetség felé hajt. A mi hir az utolsó két nap alatt felmerült, e kétségnek jogosultságot ad. Ugy látszik mindkét részen belátták, hogy ezen szövetség nem felel meg a gyakorlati céloknak, csak arra szolgál, hogy ébren tartsa Európa gyanakodását. Ezért nem csak itt, de Bécsben is más politikai arányhoz csaptak át. Igen illetékes körök állítják, hogy minden meghazudtolás daczára az alku Luxemburgra nézve bevégezett tény, a meuniben az a francia császár és a hollandi királyt illeti. A vétel-ár azonban korántsem oly magas, minőnek tegnap a börzén híresztelték. A „suffrage universel“ adja meg a szentesítést a csere-berének. Kivánatos volna, ha valahára hivatalos nyilatkozatok tetétnék a luxemburgi kérdés iránt, mely már hetek óta izgatja fel a kedélyeket Németországban is, de főleg Franciaországban.“

A „Pays“ azt mondja, miszerint Németország újraalakításának Franciaországban a természetes határok közti újraalakítását kell maga után vonnia.

NÉMETORSZÁG. A luxemburgi ügy mibenléte a diplomaták figyelmét is lekötö; érdekes e részben egy berlini tudósítás: „A Luxemburg eladásáról szóló hírek kiváltképpen azon körülményre támaszkodtak, hogy francia emissariusok vétettek ott észre, kik a hangulatot figyelték. Egy régebbi időben Luxemburgban magas hivatalt viselt egyén a napokban berlini ösmerőseinek azt írta, hogy verduini főnök, J. ur, Luxemburgban lakó rokonait közelebb gyakran meglátogatta, s látogatásai alkalmával a politikai hajlamok s kívánságok iránt kérdezősködött, és tapasztalatairól jelentést küldött Párisba. Ám legyen mindez figyelemre méltó dolog, s tegyük fel azt is, hogy Poroszország nem valami nagyon tüzesen veszi e kérdést, főképp miután a nhg. ezen tüzetet meg akarja csinálni, s Poroszországgal kiegyezkedik. Hanem a 300 milliónyi vétel-árt nem igen lehet komolyan venni. A nhg. Luxemburghól évenként 100,000 franc civillistát kap, Henrik hg. pedig mint helytartó 40,000 francot, tehát évenként mintegy harmadfél millió tőkének a kamatját nyújtja azon ország, melynek 300 millió vétel-árt híresztelik.“

Augsburg, márt. 28. A mai „Augsb. Allg. Ztg.“ látszólag félhivatalosan jelenti: a porosz szövetség egyenlő hatalmak közötti szövetségnek kell tekinteni; az defensív szövetség a birtok-álladék elleni támadás elhárítása céljából. Hogy Bajorország minden támadó háboru esetére kötelezettséget vállalt magára, az ő párt-érdekének alárendelésére mutat.

Berlin, márt. 27. Az észak-német bir. parlament mai ülésében az alkotmányterv 13—20 cikke elfogadtatott. A 18. cikkhez eme pótlék taldott: A szövetségi cancellár az ellenjegyzés által magára vállalja a felelősséget.

NÉMETALFÖLD. A luxemburgi lakosságot nagy aggodalomba ejtik a hercegségnek Franciaország részére szándékolt átadása felől keringő hírek. Egy márt. 23-ról onnan keletkezett levél ezekeket mondja: „Éppen most olyan hírek járnak szájról szájra a városban, melyek a lakosságra kiváltképpen a felvilágosodott részére valóban lesújtó hatást gyakorolnak. Ugy halljuk, hogy a Luxemburgnak Franciaország részére történendő átengedése fölötti titkos szerződés Holland, Francia- és Poroszország között már bevégett tény. Államminiszterünk Tornaco ur busan jött vissza Hagából s Henrik hgnek és nejének könyben usztak szeméik, midőn elbucszott tőlük, s az is bizonyosnak mondatik, hogy az itteni kormány a hollandi miniszteriumhoz táviratilag kérdést intézvén aziránt, vajlon csakugyan megkötöttet-e a szerződés, mely szerint Luxemburg a francia császárságba fog kebelezeteni, — onnan a leghatározottabb alakban igennel felelték vissza. Az is tény, hogy a porosz várparancsnok szemlét tartván a várórség felett a napokban, a tiszteteket értesítette ezen hírről, s tudokra adta, hogy nemcsak a fognak vonulni Luxemburgból. E szerint tehát igaz volna, hogy német nemzetiségünk el fog tapodtatni, még pedig éppen most, a midőn német nemzeti önzertünk oly élénken felébredt! Meg hagyja-e történni Németország, hogy a mi tősgyökeres német néplünk, a mely vele a közös származás, a nyelv és közös érdekek kötelekei által oly szorosan össze van fűzve, örökre elszakították tőle, s egészen idegen nemzetnek adassék oda? Meghagyja-e történni az a Németország, amely

Schleswig-Holsteint véres háborukat viselt, hogy nyugatfelől legerősebb védőfal, Európa egyik legjelentekesebb vára, melyben jelenleg is porosz őrség fekszik, kardvágás nélkül odaadassék Franciaországnak? Vajha meg ne valósulna e tény?

KÜLÖNFÉLÉK.

* Deák Ferencz beszéde foglalja el lapunk mai számának nagy részét. Kegyelet a nagy szónok iránt, s maga az ügyszereket köteleességünké tették, azt egész teljességében, minden megszakítás nélkül, azonnal eljuttatni olvasóink t. körébe. E nagyszerű szónoklat, mely bármely nemzet parlamenti életében fénypontra képezhetné, emelve az élő előadás varázsa által roppant hatást tett az országgyűlésen. De, imé, eljut az hozzánk egyszerű nyomtatásban; olvassuk azt magán- és nyilvános körünkben a nélkül, hogy az önnepélyes actus, a személyiség, a tekintély, az oratori előadás varázsaának közvetlen befolyása alatt állanánk és mégis e hatás sziveink s elméinkre szintoly rendkívüli és általános. Ha maradt még annyi jeles szónoklat után homály, mely helyzetünk s feladatunkra nézve a belátást elfátyolozta, ha maradt még kétely, mely a hazafi szív bármilyen csekély aggodalmát fentartá, ez egyszerűségében oly nagyszerű nyílt beszéd eloszlatja azt, s megnyugvás és bizalomérzetével üdit fel minden kedélyt. Érdemes honfitársaink, barátaink, kiket deák-párti álláspontunktól hazafiai kételyek s merevebb nézpont választottak el, tiszteletreméltó elismeréssel vallják be, hogy e hatás alól nem vonhatják ki magukat, hogy e szónoklati remek monumentalis nagysága előtt elme és kedély egyiránt hódolattól ragadtatik meg és mi örömmel s bizalommal adunk kifejezést azon reménynek, hogy Erdély minden zugában, a hová e „Közöny“ e beszédet szétörpíti a családi tűzhelyekhez, s társadalmi körökbe, mindenütt hasonló hatást fog előidézni.

* Deák Ferencz beszéde miatt több cikklet s vidéki levelet, melyek részint már ki valának szedve, részint szedés alatt állottak, félre kellett tennünk. Ugy hisszük t. munkatársaink, elvárataink és lelkes vidéki levelezőink közül senki se lesz, a ki elnézését megtagadja tőlünk, ha kényszerítve éreztük magunkat, különben becses közleményeket elnapolni. Jövő számainkban sietünk e cikkeket s számos levelet közreadni, s nem lapunk, hanem azon ügy érdekében, melynek e hírlapi közöny egyik szerény eszköze, számítunk további hazafias közremunkálásokra, mely eddig is elismeréseméltólag segített megtenni szolgálatunkat a Deák Ferencz és elvrokonai által kitűzött hazafiai célnak.

— Ö Felsége hir szerint ápril 4-dikéig fog még Buda-Pesten maradni.

— Ö Felsége elnöklete alatt m. hó 29-kén d. u. 2 órakor Budán miniszter-tanács tartott, mely több órán át folyt.

— A koronázásra az előkészületek folynak. E nagyszerű actus a budai várban a Boldogasszony plebaniai templomban fog megtörténni. A templom szentélyét a hercegprímás saját költségén a legdiszesebben ujittatja. A lánchidon alól és felül, két külön hajóhidat vernek a nép számára, miután a lánchid maga az ünnepélyes menet részére lesz fentartva.

— Ö Felsége a Petőfi-émlék pénzalapjának gyarapítására m. hó 25-én Pesten rendezett hangverseny jövedelméhez 100 forintot adományozni kegyeskedett.

— Pesten porosz consularatus fog alapítatni, szleziai lapok szerint.

— Az arad-szebeni vaspályára nézve részvénytársulat van alakulóban. A részvények aláírása a napokban kezdődik. Legalább lesz két vaspályánk. Ne bántunk; a jóból a felesleges is elcsuszik nekünk annyi rossz után.

UJ POSTA.

— Az „Avenir National“ Haagából márcz. 28-ról írja: Luxemburg átengedése Franciaország részére bevégett tény; Párisból érkezett sürgöny értesíté a királyt a vásár megtörténtéről, mire a porosz kormány az átengedésről azonnal értesítetett.

— A „Morning Post“ következő, figyelemreméltó közleményt kapta Párisból, a francia nem porosz-ellenes hangulatát illetőleg: Általánosán várják a császárnak a néphez intézendő nyilatkozványát, a melyben a közvélemény a felől kérdeztetnék meg, a háborút akarja-e vagy a békét?

— A berlini „Zukunft“ értesítése szerint, Ausztria a luxemburgi kérdésben, mint közbenjáró szándékozott fellépni. — Poroszországból gyűftis fegyvereket szállítanak Oroszországra. Krakó vidékén a poroszok lovásársákokat tesznek.

— A „Morning Herald“ a Porosz- és Oroszország közt kötött véd- és dacz-szövetségről akar tudni, melyhez Románia is hozzá járult volna.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Április 1-sőjén: 5% Metaliques 100 frt 58.70. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 69.80. Kamat 62.15. 1860. Kölcsön 86.40. Bankrészevény 730.50. Hitelintézeti részvény 200 frt 183.50. London 10 ft 100 frt 23 $\frac{1}{2}$ kr 129.—. Ezüst 126.60. Cs. királyi arany 6.09.

Mártius 29-kén: Földtehermentesi kötvény Magyarország 70.75. Erdélyi 67.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.